Bibliografie

Bibliografia – imperativ al societății informaționale

Dr. Cristina Popescu
Catedra de Ştiinţele Informării şi Documentării,
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
E-mail: cristinapopescu07@yahoo.fr

Dr. Cristina Popescu este lector la Catedra de Ştiinţele Informării şi Documentării de la Facultatea de Litere a Universității din Bucureşti. Predă cursuri de biblioteconomie şi bibliografie şi este interesată de studierea feed-back-ului informațional pe care îl presupune diversitatea de servicii – atât tradiționale cât şi electronice – oferite beneficiarilor de către structurile infodocumentare.

Rezumat

În prezent, cel mai important factor al societății umane, instrumentul universal, omniprezent este informația. Acest lucru este evident. Civilizația secolului al XX-lea s-a bazat mai mult decât oricare alta dinaintea ei pe informație, învățământ, cultură, ştiință, într-un cuvânt: pe cunoaştere. Iar accesul mai facil la cunoaştere se realizează prin intermediul bibliografiei.

Cuvinte cheie: biblioteci, bibliografie, informație, schimbare, baze de date bibliografice

Necesitatea de bibliografie sporeşte continuu şi direct proporțional cu amplificarea producției de documente şi cu creşterea gradului de complexitate şi de diversitate a intereselor de cunoaştere ale omului şi ale societății.

În ultimul secol, cunoaşterea a progresat foarte mult iar informația a urmat, pe cât se pare, aceeaşi dezvoltare, aceeaşi arie de răspândire în public.

Efectele fenomenului informațional se resimt foarte puternic în domeniul bibliologic, în general şi bibliografic, în special. Explozia informațională din prima jumătate a secolului al XX-lea a atras după sine dezvoltarea bibliografiilor, pentru a ajuta cercetătorul în munca de colectare,

BDD-A27096 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

selecţie şi analiză a documentelor. Acestea sunt consultate de către utilizatorii bibliotecilor, pentru a fi la curent cu ceea ce se publică nou, pentru a căuta documentaţie pe o anumită temă sau pentru a completa referinţe documentare incomplete.

Bibliografiile identifică, regăsesc, comunică şi valorifică informaţiile specifice anumitor domenii ale cunoaşterii umane. Acestea susţin documentar şi informaţional cercetarea ştiinţifică în diferite sfere de interes şi au capacitatea de a reflecta atât diacronic cât şi sincronic stadiul cercetărilor atins în domeniul bibliografiat.

Deoarece specialiştii, studenţii şi publicul larg au nevoie în toate domeniile şi disciplinele de studiu de un instrument ce le-ar putea facilita accesul la conţinutul zecilor de mii de opere publicate de-a lungul timpului, se simte nevoia realizării unor lucrări bibliografice care să le ofere informaţiile necesare.

În prezent, utilizatorul este obligat să facă faţă la o producţie de informaţie în continuă creştere, ba chiar la o „supraîncărcare", şi, de multe ori, aceasta conduce la incapacitatea ofertei informaţionale de a răspunde, pe măsură, cererii. Aşa se explică faptul că utilizatorul trebuie să fie capabil să filtreze, din volumul imens de informaţii transmise, pe cea utilă.

Putem spune că omenirea se confruntă în zilele noastre cu o veritabilă revoluţie informaţională în plină desfăşurare. Acest fenomen se datorează creşterii fără precedent a fluxului de informaţii ştiinţifice şi tehnice, în urma amplificării şi diversificării surselor şi mijloacelor de comunicare în masă.

La toate acestea se mai poate adăuga dezvoltarea intensă a tehnicilor informaţionale, dintre care, fără îndoială, calculatorul deţine supremaţia, datorită capacităţii lui extraordinare de a prelua, cu mare eficienţă, volume impresionante de date şi informaţii.

Acum, mai mult ca niciodată, sunt imperios necesare instrumente bibliografice cu care utilizatorul să poată ajunge mai lesne la ceea ce caută, dar şi la un conţinut ideatic pertinent, de autoritate.

Căutarea unei referinţe anume este o activitate laborioasă, care consumă timp şi necesită răbdare. Ca atare, un astfel de „sprijin" – bibliografia, conţinând în afară de referinţa bibliografică şi o adnotare, care să faciliteze un prim contact, intermediat, cu documentul – este absolut necesar.

Aceste documente secundare – bibliografiile – repertoriază sau analizează documentele primare şi sunt produse de profesionişti ai informaţiei: bibliotecari, bibliografi, documentarişti şi librari.

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

Însă, pentru o analiză pertinentă a documentelor primare ca surse ale bibliografiei trebuie stabilite şi câteva atribute ale acestora, necesare pentru a deveni informaţii la care se pot face referiri.

Aşadar, creionând o definiţie a documentului, se pot menţiona următoarele caracteristici ale acestuia: este, în fapt, ansamblul format dintr-un suport şi o informaţie, în general înregistrată într-o formă permanentă şi care poate fi citită de om sau maşină. Se cunosc mai multe modalităţi de fixare a informaţiei în funcţie de suport şi acestea sunt: mecanic (pentru imprimate), chimic (pentru fotografii), electronic (pentru baze de date). Informaţia, de obicei fixată pe un anumit suport, poate fi regăsită, localizată şi reprodusă, caracteristici absolut necesare pentru a o face utilă.

Bibliografia presupune o activitate de selecţionare, analiză şi sistematizare a informaţiei; exercită funcţia de intermediere intelectuală şi dinamica dintre carte şi cititor. Menirea sa este de a informa rapid şi eficient beneficiarii în funcţie de cererea de informare a acestora, reală sau potenţială.

Punerea în aplicare a metodelor de cercetare şi de elaborare poate fi facilitată prin organizarea domeniului de activitate bibliografică. Este, fără îndoială, foarte important ca o bibliografie să fie elaborată de instituţia care deţine cea mai mare parte a materialului destinat bibliografiei.

Un mod de a asigura aplicarea riguros ştiinţifică a metodelor în cazul bibliografiilor de specialitate este alcătuirea lor de către institutele cu profil adecvat domeniului abordat de bibliografie. O bibliografie de acest tip, întocmită într-o bibliotecă sau într-un centru de documentare cu profil mai larg, va fi lucrată de bibliografi specializaţi, bine orientaţi în domeniul respectiv. În acest fel, munca lor nu numai că are o eficienţă incomparabil mai mare, dar este şi mai exactă, mai protejată de greşeli. Se aplică uneori, un sistem de colaborare între bibliografi şi un coordonator ştiinţific sau un consultant în specialitatea respectivă.

Condiţiile în care se desfăşoară practica bibliografică sunt influenţate, de asemenea, de felul în care se prezintă sursele, de absenţa unor elemente bibliografice esenţiale sau apariţia acestora în forme diferite decât cele cunoscute. Sursele ridică astăzi o serie întreagă de dificultăţi, de la lipsa de răspundere a caselor de editură şi presă în ceea ce priveşte obligaţia lor de a consemna integral şi corect elementele de identificare a produselor de tipar şi până la apariţia documentului electronic sau a bazelor de date virtuale.

Venind în sprijinul beneficiarilor, aplicarea tehnologiilor electronice în lucrările de bibliotecă a început la mijlocul anilor '70, când cel mai important eveniment a fost apariţia fişierului electronic, ce a marcat

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

începutul trecerii de la biblioteca tradițională la cea informatizată. Astfel, se poate constata faptul că**:** *„deşi mai există încă mulți oameni care nu utilizează nemijlocit serviciile bibliografice, în fapt toată informația care este vehiculată în lume este determinată, în chiar geneza constituirii ei, de aportul unor investigații bibliografice întreprinse în stadii anterioare de prelucrare. Auxiliar de neînlocuit pentru individul uman, pentru orice colectivitate ştiințifică ori profesională, dar şi pentru societate în ansamblul ei, bibliografia este indispensabilă deopotrivă eruditilor solitari şi piloților supercalificați ai „navigației" prin oceanul informațional deschis de Internet."* (1)

Funcțiile activității bibliografice sunt indubitabil îndeplinite dacă se are în vedere, în permanență, realitatea incontestabilă că biblioteca este un „*organism sau parte a unui organism a cărui principală menire este de a conserva o colecție şi de a facilita, grație serviciilor oferite de personal, folosirea documentelor răspunzând nevoilor de informare, de cercetare, de educație sau de loisir ale utilizatorilor."* (2) De asemenea, este important de menționat că această instituție *„asigură servicii de informare bibliografică şi documentară la nivel local, central, național şi internațional, elaborând lucrări bibliografice şi documentare pentru valorificarea colecțiilor bibliografice şi documentare cu caracter cultural-ştiințific."* (3) (conform Ordinului Ministerului Culturii nr. 452/6 iulie1992).

Aşadar, biblioteca are, în mod concret, funcția de centru de informare bibliografică şi documentară, ce se exercită prin două tipuri de servicii:

– redactarea, organizarea şi publicarea materialelor bibliografice;

– informarea beneficiarilor în scris sau oral.

Există o varietate de bibliografii având în vedere conținutul lor, destinația sau timpul de editare. Dintre acestea, cel mai adesea uzitate sunt:

– *indexurile bibliografice,* care sunt liste de referințe din literatura de specialitate concepute după un plan şi prezentate sub formă de manuscris. Ele facilitează orientarea în literatura de specialitate şi se pot realiza pe subiecte sau pe nume de autori;

– *cataloagele bibliografice* sunt concretizate sub forma unor liste de nume, de concepte sau de obiecte înregistrate pe diferiți purtători de informații. În ordonarea lor s-au urmărit anumite scheme de clasificare, iar scopul lor este acela de informare. Ele reprezintă categoria cea mai veche de documente secundare;

– *sintezele documentare* sunt lucrări destinate documentării, în care se prezintă stadiul unor probleme, pe baza prelucrării publicațiilor de specialitate apărute;

BDD-A27096 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

– *documentele terţiare* provin din prelucrarea documentelor secundare şi pot fi regăsite sub formă de bibliografii de bibliografii, culegeri de traduceri şi sinteze referative.

Bibliografia poate fi definită ca ramură a ştiinţei cărţii, care se ocupă de problemele legate de tipărirea, studierea, înregistrarea, descrierea şi clasificarea produselor de tipar si ale publicaţiilor în general, în vederea constituirii unor instrumente de muncă intelectuală.

Tot *bibliografie* se numeşte, însă, şi rezultatul redactării unor instrumente destinate muncii intelectuale, cum sunt nu numai *indexurile bibliografice***,** ci şi *listele bibliografice***,** *repertoriile bibliografice***,** etc.

După cum se poate constata, termenul de *bibliografie* este atribuit pentru două aspecte ale unei activităţi sistematice, acestea fiind:

a) munca organizată şi metodică de cercetare a publicaţiilor şi

b) rezultatul acestei cercetări, prezentat sub forma unor lucrări cu caracter special care vor îndruma pe cititori spre materialul de care au nevoie.

Funcţia *bibliografiei* este aceea de a intermedia accesul la documente prin prezentarea informaţiilor asupra lucrărilor stocate pe diverse suporturi (de la cele tradiţionale până la cele ultramoderne), informaţii complete care sunt în aşa fel întocmite încât permit identificarea acestor lucrări. Uneori, aceste informaţii sunt mai detaliate decât cele oferite de cataloagele tradiţionale sau informatizate ale bibliotecilor. Prin instrumentele sale caracteristice de lucru *bibliografia* îndeplineşte şi o funcţie de orientare şi consiliere a cititorului prin faptul că nu se limitează la prezentarea – oricât de sistematică – a descrierii lucrărilor semnalate ci le însoţeşte de caracterizări destinate să le ofere celor interesaţi repere de bază pentru diverse domenii ale cunoaşterii.

Altfel spus**,** *bibliografia* este un auxiliar al cercetărilor ştiinţifice şi tehnice, ordonate şi complete, *la toate nivelurile.* Desfăşurarea muncii sale, având drept rezultat prezentarea sistematică a tot ceea ce s-a publicat în toate domeniile, pune în valoare, pentru fiecare dintre acestea tot ce este nou, permite cunoaşterea stadiului actual al cercetărilor, caracterul lor şi a tendinţelor determinate de progresele realizate.

Şi, acest aspect este cu atât mai important cu cât în lumea vastă şi diversă a cărţilor, bibliografia este precum *„busola exploratorului sau rigla de calcul a inginerului, căci le deschide calea descoperirilor, care le sunt proprii activităţii."* (4)

În concluzie, informaţia solicitată astăzi în biblioteci presupune, în general, orientare sau asistenţă bibliografică / documentară, realizarea de sinteze informaţionale sau documentare dar şi interogare de baze de date,

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

etc. Prestarea acestor servicii asigură o creştere a valorii informaţiei întrucât produsul trebuie transformat, stăpânit, analizat, girat şi transferat cu mare rapiditate de la un punct la altul, ceea ce implică, desigur, o reţea de competenţe sporite din partea bibliotecarului.

Aşadar, în mod firesc, *„în judecata valenţelor perene ale demersului bibliografic trebuie pornit de la considerentul că utilitatea lui decurge, pe de o parte, din necesitatea de a suplini anumite limitări inerente condiţiei umane, iar, pe de altă parte, din imperativul accelerării procesului de regăsire rapidă a informaţiei, proces ce reprezintă, la rândul său, premisa indispensabilă a dezvoltării societăţii."* (5)

Prin urmare, vechea ierarhie a bibliotecilor se va modifica, dezvoltându-se în special bibliotecile care vor oferi cel mai facil acces la informaţie, indiferent de tipul documentului care o conţine, de locul şi momentul solicitării şi nu bibliotecile cu cele mai complete fonduri. Din acest punct de vedere, reala noutate, uneori percepută ca fiind bulversantă pentru biblioteci, o reprezintă difuzarea descrierilor bibliografice şi structurarea lor în sisteme locale, care să le facă uşor accesibile la scară cât mai mare.

Dinamica vieţii economice, sociale şi culturale reprezintă un barometru pentru solicitarea sau absenţa solicitării de informaţie. În cazul de faţă, în România, cercetarea bibliografică prezintă o diminuare acută a activităţii, din diverse cauze: fie economice – prin retragerea resurselor cu care se sprijinea această activitate, fie prin reducerea drastică a utilizatorilor acestor surse de informare. Din aceste cauze, poate mai mult decât oricând, societatea are nevoie de o reanalizare a exigenţelor momentului. Ţara noastră are nevoie de un învăţământ performant şi de comunicarea adecvată între diferitele segmente constitutive. Profesorii, cercetătorii, studenţii, bibliotecarii pot contribui acum la refacerea unui nou echilibru cu mediul ştiinţific. (6)

Informaţia există din abundenţă, în special în ţările avansate, definite drept *„societăţi informaţionale". „Ea este tiranul şi slujitorul epocii modeme, o marfă dotată cu propria ei piaţă de desfacere"*. (7)

Această piaţă este una concentrată şi aflată într-o rapidă creştere (informaţia disponibilă dublându-se la fiecare trei ani), neomogenă (în paralel cu piaţa informaţiei înalt specializate coexistând o piaţă a „informaţiei spectacol" sau a „informaţiei vide", învecinată cu dezinformarea, difuzată unui public foarte larg), o piaţă care beneficiază de progrese tehnice constante, pe de-o parte, posibilitatea de tratare se măreşte continuu, într-un ritm vertiginos, iar pe de altă parte, viteza de circulaţie a informaţiei create creşte fără încetare datorită progreselor tehnice care influenţează, într-o anumită măsură, telecomunicaţiile.

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

În ceea ce priveşte consumatorul de informaţie, s-a observat apariţia unui important segment de populaţie mai bine format faţă de generaţiile anterioare şi mai implicat, datorită şcolarizării masive şi relativ îndelungate, să exploateze informaţia.

Aluna Bejan (8) menţiona că unele anchetele sociologice demonstrează, din păcate, o toleranţă deosebită pentru carenţele informaţionale, în special în mediile obişnuite. Acest fapt poate fi justificat prin imposibilitatea unora de a se orienta, selectându-şi sursele de informare necesare, necunoaşterea ofertei sau a tehnicilor informaţionale. Din aceste cauze, mulţi cititori – consumatori nu reuşesc să ajungă la informaţia pe care o doresc, piaţa informaţiei creând o imagine răsturnată a realei sale utilităţi.

Dificultăţile care apar în prezent în calea cititorului, şi pe care le poate rezolva bibliografia, nu sunt nici pe departe minore. Şi este firesc, pentru că acum, când numărul celor care scriu devine atât de greu de estimat, posibilitatea de a cunoaşte „cine", „unde", „când" şi „cât" a scris despre un subiect anume este aproape imposibil de cunoscut de către o persoană căreia nu-i stau la îndemână metoda si posibilităţile de acces la sursele investigaţiei bibliografice.

Aceste surse sunt într-o continuă şi efervescentă evoluţie, atât din punct de vedere cantitativ cât şi calitativ, dictată direct de dezvoltarea tehnologiilor informaţionale şi reţelelor de telecomunicaţii de tip Internet. În prezent, în reţea, pot fi produse şi accesate documente de o diversitate impresionantă, cu valoare reală sau îndoielnică, fără a fi impuse limite de volum ori constrângeri tehnice sau financiare insuportabile.

Faptul în sine presupune anumite riscuri iminente: saturaţia pieţei informaţionale având drept efect secundar dezinformarea utilizatorilor - prin comunicarea informaţiilor valoroase alături de cele mediocre sau indezirabile – iar poluarea informaţională împiedicând accesul rapid la cunoştinţele de valoare.

Bibliotecile se vor afla în situaţia de a iniţia programe de mare anvergură în vederea filtrării şi valorizării resurselor informaţionale de pe Internet.

Cumpărarea documentelor multimedia de către biblioteci favorizează realizarea şi, respectiv, producţia acestora. Aşadar, proiectele pe termen lung ale bibliotecilor ar trebui să ia în considerare, nu doar necesitatea unei dezvoltări comune cu Internetul, ci şi evoluţia clară spre documentaţia de tip numeric.

Indiferent de suportul informaţional *„...informarea este baza progresului societăţii. Mai multă informaţie înseamnă mai multă*

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

cunoaştere, mai multă cunoaştere înseamnă mai multă participare, iar mai multă participare înseamnă mai multă putere şi capacitate de prospecţie", după cum afirma sociologul american Daniel Bell. (9)

În mod ideal, bibliograful ar trebui să citească toate lucrările pe care le înregistrează în bibliografie şi tot ceea ce se scrie despre aceste lucrări. Dar, cel puţin atunci când este vorba de bibliografii de mari proporţii, această obligaţie pune la încercare onestitatea bibliografului. Maşinile electronice vor rezolva, într-un viitor nu prea îndepărtat, această problemă. Deocamdată, trebuie să recunoaştem că munca bibliografului poate fi răsplătită prin rezultate de un nivel calitativ superior, în cazul în care, venind în sprijinul activităţii intelectuale a acestuia, autorii realizează, la sfârşitul lucrărilor lor, prezentări succinte, dar relevante, ale conţinutului acestora.

Adăugarea unor rezumate redactate de autori îmbină, în fapt, interesul acestora pentru o bună informare a cititorilor asupra operelor lor cu exigenţele muncii bibliografice.

Efervescenţa informaţională din toate domeniile de activitate implică şi necesitatea constituirii şi dezvoltării unui sistem informaţional complex.

Iată câteva cifre care demonstrează procesul creşterii impetuoase a producţiei tiparului în lume.

Dan Simonescu (10) constata faptul că în timpul lui Ludovic al XIV-lea, se publicau cam 70 de cărţi anual. În 1959, în aceeaşi ţară, au apărut circa 12.000 de cărţi (exclusiv reeditările). În 1974, în S.U.A. au fost editate 500.000 volume.

Redacţia publicaţiei *Bulletin de documentation bibliographique* din Paris primea, la nivelul anilor 1975-1976, anual cam 3.000 bibliografii de bibliografii. Numărul acesta este de imensă importanţă pentru informarea şi documentarea cititorilor, pentru că fiecare din cele 3.000 de bibliografii cuprinde sute de alte informaţii bibliografice.

Numai în Franţa, până în anul 1940, au apărut 800.000 articole în periodicele ştiinţifice. În lume, numărul revistelor de specialitate era de 80.000 (în 1971), cuprinzând anual cam 3 milioane articole din diverse ramuri ştiinţifice. Creşterea producţiei mondiale de carte a fost atât de mare încât, pentru numele autorilor şi titlurile cărţilor tipărite doar în S.U.A. şi Marea Britanie în anul 1971 au trebuit 4959 pagini. Această operă bibliografică uriaşă a fost realizată de editura R. R. Bowker Company, în Books in print 1971, New York – London 1971, 2 vol. in folio, vol. 1. autorii. în ordinea alfabetică, 2733 p.; vol. 2, titlurile, 2138 p. + 44 foi indici.

Anuarul statistic UNESCO, tipărit în 1973, indica numărul de 7900 publicaţii periodice cotidiene apărute pe plan mondial în 1971 şi 561.000 de cărţi imprimate în anul 1972.

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

Bibliografia şi documentarea aflate în corelaţie cu noile tehnologii alcătuiesc sistemul informaţional modern. Centrele de informare şi bibliotecile, mai ales cele specializate, sunt organismele care culeg informaţiile, le prelucrează, le sistematizează şi apoi le difuzează.

Unul dintre cele mai vechi şi cunoscute centre este Chemical Abstracts Services (CAS), fondat in 1907, în Statele Unite ale Americii. El publică zeci de volume Chemical Abstracts, adică rezumate ale articolelor din periodicele de specialitate. Anual, CAS despoaie (acesta este termenul tehnico-ştiinţific) 12.000 de reviste şi prelucrează 250.000 de articole din domeniul chimiei şi biochimiei.

În condiţiile în care societatea trăieşte prin informaţie, se pune problema dacă nu ar trebui urmărit un acces mai larg la informaţie şi nu o creştere a productivităţii şi a eficacităţii gestiunii. Din această perspectivă, biblioteca – una dintre principalele instituţii furnizoare de informaţie – trebuie să-şi adapteze existenţa la noile cerinţe care-i sunt adresate. Ea poate asigura dezvoltarea accesului la informaţie, vorbind azi nu despre vechea bibliotecă – depozit, ci despre o nouă bibliotecă, producătoare de bunuri şi servicii, în care bibliotecarii au devenit „agenţi ai unei informaţii telecomandate", după unii, sau „information broker", după alţii.

„Ei ar trebui consideraţi parteneri intr-un spaţiu economic, întrucât vând informaţii, în calitate de furnizori”. (11)

Se apreciază că, în mod firesc, în curând, informaţia va înceta să mai fie un produs gratuit; ea derivă din cercetarea originală, ea însăşi presupunând costuri din ce în ce mai ridicate, aşa încât filozofia informaţiei gratuite nu mai are şanse de supravieţuire, altfel, va fi periclitată, pentru început calitatea, apoi difuzarea şi chiar producerea informaţiei.

În opinia bibliografului american Samuel Shannon (12), esenţial este ca numărul de lucrări cu privire la domeniul pe care bibliografia îl acoperă să fie cât mai mare ca feedback al relaţiilor de calitate între informaţie şi beneficiar. Shannon vede în bibliografie un instrument de cercetare obiectivă a posibilităţilor de investigare, determinând, dacă este la obiect, *„productivitatea intelectuală a cunoaşterii”*. Din păcate, adaugă tot el, se cultivă indicii de titlu şi de nume, se întocmesc liste pasive de surse, extrem de puţin întâlnim altceva decât *„…categoriile restrictive ale cercetării de bibliotecă. Referatele şi sintezele, adevărate modele de creativitate bibliografică lipsesc”*. Mesajul constă în necesitatea informării prin dublarea ei cu date, poziţii şi idei de real interes ştiinţific.

Însă*, „datorită faptului că după 1998 societatea, dar mai ales învăţământul românesc a evoluat dinspre acumularea de date spre*

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

prelucrarea acestora, şi societatea infodocumentară a evoluat în acelaşi sens. Specialistul a trebuit să se adapteze noilor cerinţe astfel încât profesiile infodocumentare au fost nevoite să evolueze din profesii informative pasive în unele analitice, şi în loc de coordonatele moştenite să folosească analize multifaţetate, organizate din unghiuri diverse, a tuturor realităţilor informaţionale, fără a nega însă total vechile instrumente. Totodată nici specialistul nu se mai mulţumeşte cu informaţia brută. pe care o găseşte într-un document, aceasta trebuind verificată şi reanalizată." (13)

În societatea contemporană, specialistul în informaţie, bibliograful sau bibliotecarul de referinţe trebuie să-şi demonstreze atât capacitatea de analiză, cât şi buna cunoaştere a unor sisteme dintre cele mai diverse de regăsire a informaţiei şi, în mod evident, a regulilor de catalogare. O informaţie prelucrată incorect nu va putea fi regăsită decât întâmplător, iar ignoranţa în privinţa modalităţilor de investigare pentru depistarea surselor face imposibilă orientarea în sistemul informaţional modern.

De altfel, procesul comunicării este într-o permanentă evoluţie, fapt ce influenţează major atât intermedierea cât şi tehnicile aplicate de intermediari: „*Ceea ce se înţelege astăzi prin COMUNICARE, peste cel mult 20 de ani va deveni doar o încercare de a ne exersa capacităţile cortexului. Dar pentru ca această modificare a noţiunii de COMUNICARE şi acest proces să aibă loc este nevoie de noi mentalităţi, dar mai ales de oameni care vor să-şi schimbe modul de a acţiona şi de a gândi."* (14)

Lipsa de resurse (15) din învăţământ, cercetarea ştiinţifică şi cultură a generat o gravă criză de identitate şi activitate în sectorul bibliografic, infodocumentar din învăţământul românesc. Un exemplu în această privinţă îl constituie chiar hiatul de mai bine de un deceniu în ceea ce priveşte indexarea publicaţiilor seriale şi care provoacă, inevitabil, neputinţa regăsirii, în timp util, a numeroase informaţii.

Studenţi şi specialişti, indiferent de domeniile sau disciplinele supuse studiului, au nevoie de instrumente bibliografice elaborate care le pot asigura accesul rapid la multitudinea de lucrări de interes publicate.

În situaţia de faţă se impune preocuparea pentru un program bibliografic naţional. Acesta ar trebui precedat însă de punctarea câtorva aspecte:

– în plan subiectiv, uman, se remarcă o criză de percepţie şi de comprehensiune a fenomenului bibliografic ca atare; lipseşte o politică a informaţiei care să identifice şi să instruiască potenţialii utilizatori încă din faza studiilor şcolar-universitare, de aceea, cu excepţia câtorva utilizatori pasionaţi de Internet şi cărora li se mai poate întâmpla să navigheze şi prin câte o bază de date bibliografice, aproape nimeni nu se arată doritor să aibă

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

de-a face cu aceasta fază, în acelaşi timp premergătoare şi indispensabilă unei cercetări ştiinţifice propriu-zise şi care este investigaţia bibliografică;

– un alt obstacol îl constituie absenţa, din literatura noastră de specialitate, a unor abordări analitice, de detaliu, fie cu privire la implicaţiile negative ale fenomenelor mai sus menţionate, fie referitor la potenţialele soluţii corecte.

Un aspect ce nu poate fi însă neglijat este acela că, în pofida importanţei de netăgăduit a informaţiilor prelucrate şi difuzate prin intermediul bibliografiilor, acestea sunt percepute ca neprofitabile – din punct de vedere financiar, situaţie reală, de altfel – chiar dacă, în fapt, ele reprezintă stâlpii de susţinere ai vieţii ştiinţifice şi universitare actuale.

Problema cea mai actuală, însă, este cea a numărului exagerat de mare de producţii bibliografice, deseori concurente, chiar paralele, cu adevărat derutante, nu doar pentru utilizatorii obişnuiţi, ci şi pentru specialiştii ce navighează frecvent şi în mod avizat prin oceanul informaţional.

Bazele de date conţin informaţii caracterizate prin relaţii logice şi supuse unor anumite tehnici de prelucrare. Drept urmare a unei analize de ansamblu, sunt eliminate, pe cât este posibil, informaţiile redundante iar structurarea celor rămase să permită accesul simultan la aceleaşi date a oricăror categorii de utilizatori şi să se realizeze astfel încât să răspundă unei diversităţi cât mai mari de cerinţe. Şi toate acestea în condiţii de redundanţă controlabilă.

Astfel, bibliografiile on-line facilitează accesul la un volum impresionant de înregistrări bibliografice de documente structurate în aşa fel încât să permită regăsirea şi identificarea informaţiilor de interes. În acest scop sunt realizate anumite tezaure de termeni cu relaţii ierarhice şi de sinonimie, care asigură accesul direct la înregistrările bazelor de date, tratând subiectul specific exprimat în cerere, dar şi un acces indirect, prin intermediul termenilor generici. Nu trebuie neglijat nici aspectul realizării unor interfeţe cât mai prietenoase, fapt care are o importantă contribuţie la buna receptare şi la creşterea calităţii bazelor de date on-line.

Pe de altă parte, *„Cum bazele de date bibliografice reprezintă compilaţii computerizate de referinţe ale lucrărilor originale, utilizatorul, cu ajutorul unei varietăţi de programe de computer, va putea obţine informaţii despre un anumit subiect sau o anumită lucrare printr-o varietate de mijloace. Aceasta înseamnă că rezultatele afişate şi posibilităţile de căutare variază, deşi informaţiile de bază sunt mereu aceleaşi”*. (16)

Site-urile Web, în general cele ale bibliotecilor universitare, oferă în mod obişnuit acces la baze de date de cercetare şi publicaţii electronice sau

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

în versiune electronică în text integral. Sunt avute în vedere în special jurnalele electronice, dar şi alte tipuri de texte electronice.

Dacă în urmă cu 10 ani, paginile Web, fiind statice, erau mai uşor de actualizat, în prezent problemele manageriale cu privire la cantitatea uriaşă de surse de cercetare online, mai dificil de actualizat, au condus la preferinţe ale bibliotecilor universitare în spectrul bazelor de date de resurse on-line.(17) Acestea din urmă oferă acces direct la toate sursele posibile de informare: texte electronice, publicaţii on-line, baze de date bibliografice, faptice sau cu text integral.

În ceea ce priveşte utilizatorii celor din urmă – studenţi, cercetători, profesori, ingineri – aceştia au, în aparenţă, conform unui recent studiu american, trei lucruri în comun:

1) accesează în mod frecvent resursele on-line;
2) sunt concentraţi pe un anumit subiect;
3) procesul de căutare este de obicei euristic, de tipul *încercare-şi-eroare*.

80% din utilizatorii de baze de date bibliografice recurg la accesul on-line cel puţin o dată pe săptămână. (18)

Spre deosebire de bibliotecari, utilizatorii, în marea lor majoritate, apelează, cel mai adesea, la o sintaxă de căutare cât mai simplă fiind siguri de propriile capacităţi de regăsire a informaţiei. Acest fapt stă, de altfel la baza a numeroase insuccese în regăsire. Din acest motiv, producătorii acestui tip de baze de date este firesc să aibă în vedere, în primul rând, creşterea satisfacţiei utilizatorului şi a performanţei în regăsire, construind platforme intuitive şi familiare.

Utilizarea calculatorului pe scară din ce în ce mai largă a permis gestionarea în mod unitar, într-o singură colecţie, a unei însemnate cantităţi de referinţe bibliografice, astfel încât să faciliteze accesul la informaţie.

Pe de altă parte, dezvoltarea foarte rapidă a tehnologiei informaţiei a contribuit la transferul supremaţiei de la bazele de date bibliografice la bazele de date faptice sau cu text integral, cele dintâi continuând să existe, în plan subsidiar, însă, ca importanţă, în privinţa impactului asupra utilizatorilor.

Referinţe bibliografice

(1) ŞUBĂ, Şerban. Valorile perene ale bibliografiei şi cerinţele societăţii informaţionale. În: *Buletin ABIR*, Bucureşti, vol. 10, nr. 4, 1999, p. 14.

(2) REGNEALĂ, Mircea *Dicţionar explicativ de biblioteconomie şi ştiinţa informării*. Vol. 1.: A-L. Ed. a 2-a, rev. şi adăugită. Bucureşti: FABR, 2001, p. 70.

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)

(3) CIORCAN, Marcel. *Informare bibliografică şi documentară în bibliotecile publice*. Bucureşti: Centrul de pregătire şi formare a personalului din instituţiile de cultură, 1997, p. 9
(4) MALCLÈS, Louise-Noëlle. *Manuel de bibliographie*. 2 éd. Paris: Presse Universitaire de France, 1969, p. 30.
(5) ŞUBĂ, Şerban. *Op. cit.,* p. 13.
(6) Cf.: STOICA, Dan. *Curs de metode bibliografice de cercetare*. Iaşi: Editura Universităţii „Al. 1. Cuza", 2000, p. 73.
(7) BEJAN, Aluna. O problemă a bibliografiei: modernizarea. În: *Biblioteca*: revistă de bibliologie şi ştiinţa informării. Bucureşti, 6, 1995, nr. 9, p. 273.
(8) *Ibidem*, p. 273.
(9) Apud TÂRZIU, Elena-Maria. *Tehnica informatizării documentare*. Braşov: Univers, 1998, p. 63.
(10) Cf: SIMONESCU, Dan. *Curs de teorie a bibliografiei*. Bucureşti: [s. n.], 1976, pp. 12-13.
(11) BEJAN, Aluna. *Op. cit.,* p. 273.
(12) Apud: ZALIS, Henri. Funcţii ale sintezei bibliografice. În: *Biblioteca*: revistă de bibliologie şi ştiinţa informării, 1991, nr. 4-6, p. 36.
(13) STOICA, Ion. *Criza în structurile infodocumentare*. Constanţa: Ex Ponto, 2001. p. 156.
(14) *Ibidem*, p. 157.
(15) Cf.: ŞUBĂ, Şerban. *Op. cit*., p 14.
(16) *Beginner's Guide to Bibliographic Databases:* [online]. [Citat: 14 martie 2004]. Accesibil pe Internet la adresa: http://www.bodley.ox.ac.uk/users/gac/guide/beginner.htm
(17) Cf.: COHEN, Laura B.; CASALDA, Matthew M. Web Accesible Databases for Electronic Resource Collections : a Case Study and its Implications. În: *Electronic Library*, 2003, vol. 21, nr. 1, p. 33.
(18) Cf.: *Usability Drives Value of Bibliographic Databases :* [on-line]. July 2003, © 2003 Elsevier info.sciencedirect.com, p. 5. [Citat: 17 iulie 2003]. Accesibil pe Internet la: http://info.sciencedirect.com/content/databases/sd_whitepaper.pdf

BDD-A27096 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:47 UTC)